

feedback@bombaysamachar.com
તંદુરસ્તી-મનુદુરસ્તી
ભાણાદેવ

(ગતંકથી ચાલુ)

વસ્તુઃ: યોગસન ગો યોગના આડ અંગમાંનું ત્રાંકું અંગ છે, આદમાંનું એક અંગ છે અને તે પણ પ્રારંભિક અંગ છે. યોગસનનો અભ્યાસ તો યોગાભ્યાસનો પ્રારંભ છે, તેથી યોગસન એટલે યોગ કે યોગસનનો અભ્યાસ એટલે યોગાભ્યાસ, તેમ માનવાની ભૂલ કરવી જોઈએ નહિ.

યોગવિષયક આ ખ્રામક માન્યતાઓનું નિરસન કંધી હવે આપણે જોઈજોકે યોગ ધર્થથી: શું છે.

૩. શાસ્કોમાં યોગસન:

યોગશરોમાં યોગસનના સ્વરૂપ વિશે અંક ઉલ્લેખ યોગ મળે છે. આમંત્રા મહારૂપૂર્ણ ઉલ્લેખનો સમજજીવી આપણને યોગસનના વધ્યાર્થ સ્વરૂપોને સમજજીવામાં સહિત મળશે. તેથી આપણે એઈ જોઈજોકે યોગસન વિશે શાસ્કોમાં શું કંદુવામાં અપેક્ષા છે.

(૧) સ્થિરસુખમાસનસ્થ - યોગસૂત્ર ; ૨-૪૭

'સુપૂર્વકની સ્થિર સ્થિતિને આસન કરવામાં આવે છે.'

(૨) પ્રયત્નશૈલ્યાનત સમાપત્તિયામ - યોગસૂત્ર ; ૨-૪૮

'પ્રયત્ન એઈ કરવાથી અને અનંત પર ધ્યાન કરવાથી તે કિંદ થાય છે.'

(૩) તતો દ્વારાની ભિન્નતા:

યોગસૂત્ર ; ૨-૪૯

'તના અભ્યાસથી દ્વારાના આધ્યાત્માની મુક્તિ મળે છે.'

(૪) કુર્યાની દ્વારાનાં સ્વીધી માર્ગ - હઠપ્રદીપિકા ; ૧-૧૭

'તે આસન (શરીર અને મનની) સ્થિરતા અને એઝેઝ તથા લાઘુ અપેક્ષા છે.'

(૫) આસન મંબે દૂરમ - ઘેરણ સહીત ; ૧-૧૦

'આસનની દૂરતા સિદ્ધ થાય છે.'

૪. યોગસન એટલે શું?

યોગસનનું ખરું સ્વરૂપ છે, તે વિશે શાસ્કોમાં આવેલાં ઉપરોક્ત વિધાનોથી તેના સ્વરૂપ પર કી કી મકાશ પેડે છે. આમ હત્તાં યોગસનની સ્પર્શી વ્યાયામ આપવાનું કાર્ય ધરું મુશ્કેલ છે.

આપણે યોગસનને આ રીતે સમજાવી શકીએ:

(૧) યોગસન શરીરની એક અવસ્થા છે,

ગતિ નહિ.

(૨) યોગસન મનોયોગપૂર્વકની શરીરિક અવસ્થા છે.

(૩) યોગસન સુખપ્રાપ્ત અવસ્થા છે,

કષ્મદ નહિ.

(૪) યોગસન શરીરને દૂરતા અને મનને સ્થિરતા આપે છે.

(૫) યોગસનનું મુખ અધ્યાત્મમ તરક છે.

યોગસન પ્રારંભિક અવસ્થા છે, આદમની પ્રારંભિક અવસ્થાની પ્રારંભિક અવસ્થા છે.

અંગમાં અધ્યાત્મમ નામની પ્રારંભિક અવસ્થા છે.

